

Българските марсианци

*Време е Червената планета да влезе
във всяко училище*

Георги Караманев

Леви, десни, демократични, крайни, големи, малки. В България има какви ли не партии. **Списание 8** обаче не се занимава с тях. И сега ще направим изключение с една съвсем различна организация – българското Марсианско общество. Не, не си представяйте, че там е обединена дружната марсианска диаспора у нас, която се бори за малцинствени-те си претенции. Ако започнахме шеговито, то беше, за да привлечем вниманието ви. Всъщност става дума за нещо сериозно – близкото бъдеще, в което Червената планета може да се превърне в нов дом за човечеството. А това са хората, които работят и в нашата страна да се подготвяме за онези дни.

Всичко започнало, когато инициаторът на идеята инж. Михаил Матеев решил да си купи достатъчно голяма карта на Марс – отдавна се интересувал от планетата и искал да я вижда край себе си. За съжаление, книжарниците се оказали безсилни да му я доставят и тогава изникнала идеята да направи такава с помощта на приятели, при това на български.

Видял във фейсбук картата, от която се нуждаел, на снимка от изследователската станция на американското Марсианско общество в пустинята Юта.

Намерил кой е създателят - д-р Хенрик Харгитай, председател на Комисията по планетарна картография към Международната картографска асоциация. Обменили няколко имейла и ученият изпратил безвъзмездно работните файлове на английски на две карти - физическа и топографска.

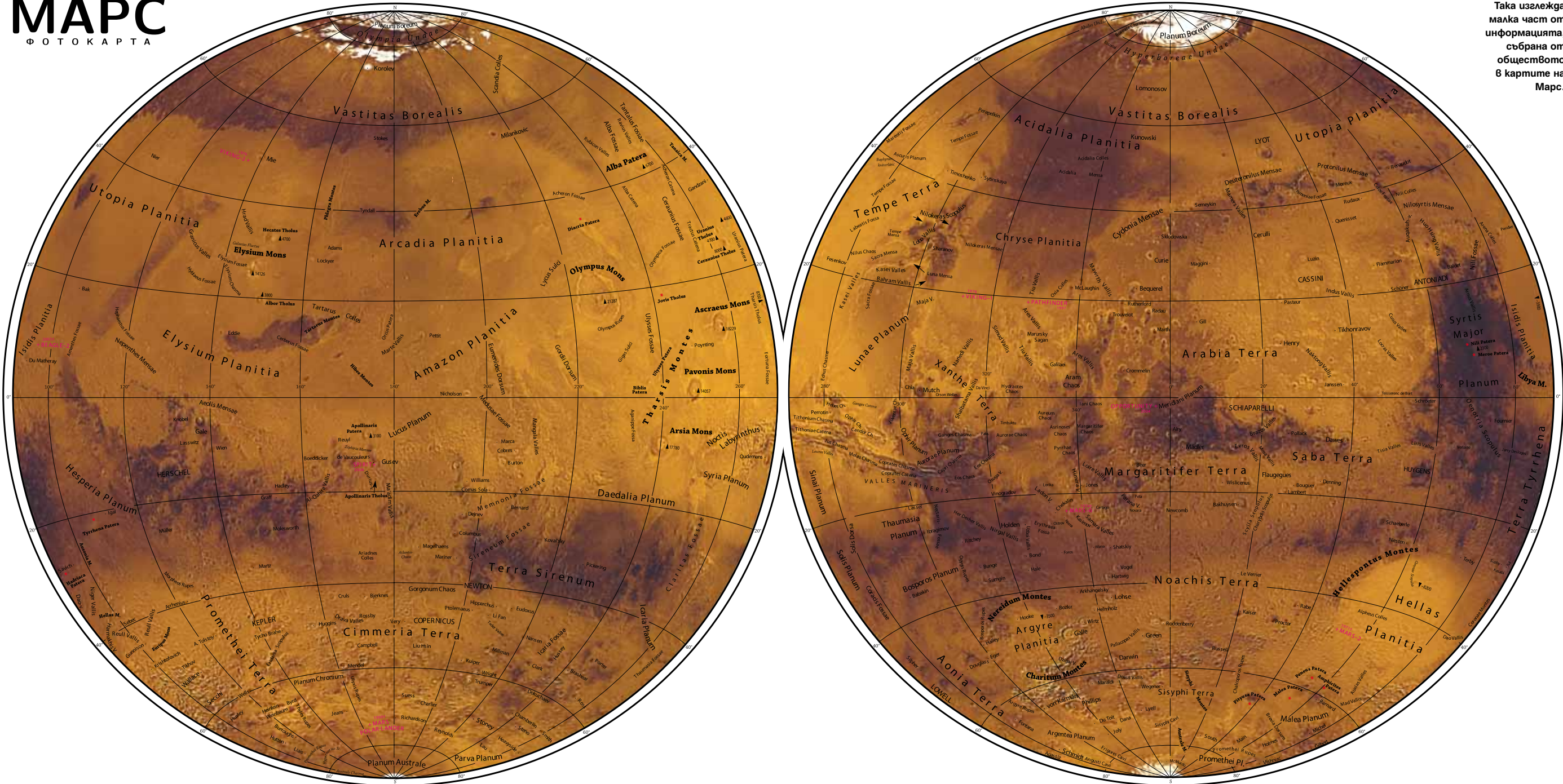
МАРС В УЧИЛИЩЕ

Михаил се заел с превода – съвсем не било лесно, тъй като много от термините просто нямали български аналог – не се срещали дори в специализирана-

та литература. На помощ дошъл специалист по латински.

И ето че през август миналата година бил отпечатан първият тираж. Двете марсиански карти на български се появили с размери 50x70 сантиметра, мащаб 1:32 000 000 и високо качество на печата. Прекрасен подарък за всеки любител на небесата! При топографската са надписани релефните форми, отгоду има информация за историята на Марс и орбиталните параметри. Физическата карта е с таблица на максималните и минимални температури, метеорологични данни за

Разстояние до Слънцето:
206-249 млн. км
Разстояние до Земята: 54-401 млн. км
Гравитация: 0,38 g
Налягане: 6 мбар
Атмосфера: 95% CO₂; 2,6% N₂
Дължина на екватора: 21 300 км
Сътници: Фобос, Деймос

планетата. Затова двете вървят най-добре в комплект.

Част от тиража е предназначен за библиотеки и астрономически клубове, обсерватории, планетариуми – те са добре дошли да се свържат с асоциацията и да получат своя екземпляр. Сега амбицията на Марсианското общество е да събере средства, така че скоро такава карта да има във всяко българско училище. Тъй като у нас те са около 3000, нужни са 2500 лв., така че за всяко да бъде осигурен по един комплект.

Парите се набират на страницата на организацията. При гарение от поне 10 лв. и вие получавате двете карти като подарък. Ако пък една или няколко фирми се съгласят да осигурят частично или цялата сума, ще може и да се рекламират на самите карти.

МАРС НА КАНТАР

Ентусиастите оформят група във фейсбук и решават да основат организация – обществото с нестопанска цел е официално учредено на 20 май 2012 г., разказва инж. Матеев. Членуват хора с най-различни професии, единственото, което ги обединява, е общият интерес към Марс и Космоса.

Член би могъл да бъде всеки, който има дългосрочен интерес и плати нужния членски внос. Общото събрание се среща поне веднъж годишно – сега ще е на 13 април в София.

Замисляли ли сте се колко ще тежите и на колко години ще сте, ако посетите и вие Марс? Можете да проверите и това – от обществото предлагат калкулатора на сайта си, а благодарение на тях вече можете да го намерите и на www.spisanie8.bg.

Курорт от бъдещето

- Меркурий е твърде близо до Слънцето и това е неудобно от гледна точка на температура и други технически затруднения, а и Венера е много гореща – над 450° C, с налягане при повърхността си около 90 атмосфери.
- На екватора на Марс температурата през деня достига до 25-30 градуса, а през нощта пада до -70°. Човечеството има бази и на по-студени места, като Антарктида, където температурите често се движат в диапазона -30 до -60°C, а рекордът е -89,2 градуса...
- Главният астероиден пояс е близо до Марс и би могъл да се използва като източник на ресурси.
- По-ниската гравитация (2,5 пъти по-малка от земната) – за хора със сърдечносъдови и заболявания на опорнодвигателния апарат ще е безценна курортна дестинация.
- Денонощието на Марс е само с около 40 минути по-дълго от земното (на Меркурий и Венера са от по няколко месеца, а на Луната - 1 месец, 2 седмици ден и 2 - нощ).
- На Марс има вода за поддържане на човешкия живот, въздушен диоксид за фотосинтеза на растенията и производство на ракетно гориво от метан и кислород (първият се получава от CO₂ и H₂, а вторият - от водата).

Това е едно от хрумванията им за популяризиране на идеята. Но основната е картите да попаднат в българските училища. „Точно в ранните години се формира представата какво човек иска да постигне в живота си. Когато има пред себе си карта на Марс с

интересна информация, е по-лесно да мечтае и да се ориентира към Космоса. Погледнато в по-общ план, целта е след време да видим космически технологии, изобретени от българи – онези, които в момента са на по 10-15 г., разказва Михаил. „Освен това карта на родния ни

език означава, че някой у нас вече е повярвал - Марс е постижима цел. Създаването на среда, в която ученици и студенти да могат да творят, е основната цел на нашето общество. Вярвам, че в България успешно може да се развива роботика, оранжерии, технологии за животоподдържащи системи, за изграждане на хабитат. Като стимулираме ученическото мислене в тази посока, след няколко години ще сме свидетели как студенти и докторанти създават технологии за марсианската цивилизация.“

МАРС В МЕЧТИТЕ

А в това, че скоро наистина ще има такава, са убедени хората от обществото. Работят и по други проекти, като прототипи на роботи, управлявани през интернет, а когато те станат реалност, документацията ще е достъпна на сайта им. Това също е насочено към младите – с идеята отбори от приятели и съученици да я изтеглят и да направят свой вариант на робота. По същия начин стоят нещата и с триизмерния принтер, чието разработване в InitLab в София се подкрепя от обществото (а още за *технологията* – вижте в *Списание 8*, брой 10/2011 г.). Идеята е да се създаде подробна и изчерпателна документация на частите и нужните материали, които могат да се намерят или доставят в България, за да може всеки да си създаде принтер. Трета планирана разработка е за радио до Международната космическа станция.

Въпреки че през последните години като че ли идеята за полет до Марс е на заден план, от обществото вярват, че скоро в тази посока ще има сериозен напредък. Плановите на НАСА към момента

са пилотираният полет да се случи през 30-те години. Надеждите се свързват и с все по-сериозното развитие на частната космонавтика. Американската космическа агенция вече разчита на подизпълнители на космическото оборудване - от спътници през камери до ракетни двигатели. Според инж. Матеев един от най-обещаващите проекти е „Марс уан“ (www.mars-one.com) - частна инициатива за изпращане на колонизатори още през 2023 г., въпреки че здравословна доза скептицизъм е добре дошла при такива планове.

През последните години бяха публикувани доста информации за здравните рискове, на които биха могли да бъдат подложени хората, отправени се към Червената планета. Според българските ентусиасти обаче опасностите все още са само предполагаеми. Едва наскоро „Кюриосити“ пръв измери нивото на космическа радиация през първите 7 от почти 9-те месеца полет. И се оказа, че то е съвсем приемливо за човешки екипаж. Смятало се, че и на повърхността на планетата съществуват рискове, но и тук най-новата ни сонда показва, че няма от какво да се притесняваме – радиацията е съпоставима с тази на Международната космическа станция.

Наскоро се заговори и за опасността от Алцхаймер след продължително излагане на космическа радиация. „Това са само предва-рителни изследвания, проведени

върху мишки, и нямаме практически данни от хора, които да са били в дълбокия Космос продължително време. Обърнете внимание, че точно по тази причина се говори в условно наклонение. Дори такава вероятност да се окаже действителна, то лично аз съм убеден, че противодействие ще бъде намерено“, допълва инженерът.

Дали обаче няма да се оправдат прогнозите на песимистите – че човечеството не е достатъчно зряло, за да колонизира планетата и безотговорно ще я обрече на катастрофа? Отговорът според „българските марсианци“ е отрицателен. „Хората навсякъде са едни и същи. Ако погледнем обаче развитието на технологиите, ще забележим, че наред със замърсяването върви и обратният процес – на възстановяване на природата и развитие на по-малко замърсяващи промишлени процеси“, отговаря Михаил. „А и на Марс няма растения и животни, поне според сегашните проучвания. Това означава, че самите ние ще създаваме оранжерии за флора и фауна. Когато човек е направил нещо със собствените си ръце, той го пази много по-отговорно!“

Може би още нашето поколение ще разбере дали думите на инж. Матеев ще се окажат верни. Така че оптимистично да завършим с пожеланието някога да се срещнем горе, в идиличното общество на Червената планета!

Още на www.marsociety.bg

*От миналата година Марсианското общество организира литературен конкурс за разказ и лирика с общ награден фонд 820 лв. От 2013-а има и допълнителна награда - разказът победител ще бъде публикуван и в **Списание 8**, така че всички вие ще можете да го прочетете. Не се колебайте да се включите!*